

6 Úmrtnost

V roce 2018 zemřelo 112,9 tisíce obyvatel ČR, nejvíce od roku 1996 (117,9 tisíce úmrtí v roce 1995). Muži tvořili 51 % všech zemřelých. Naděje dožití při narození se meziročně zvýšila jen mírně, u obou pohlaví o desetinu roku, u mužů na 76,1 let a u žen na 81,9 let. Nejčastější příčiny smrti zůstaly stejné jako v předchozích letech – šlo o nemoci oběhové soustavy a novotvary, s odstupem pak o nemoci dýchací soustavy. Kojenecká úmrtnost se snížila o jednu desetinu promilového bodu na 2,6 promile.

Počet zemřelých obyvatel České republiky měl ve sledovaném období let 2008–2018 rostoucí tendenci (v roce 2018 byl o 8,0 tisíce vyšší než v roce 2008), nicméně nešlo o plynulý růst a meziroční pokles v letech 2014 a 2016 byl poměrně výrazný (o 3,2 % a 3,1 %). Mezi lety 2017 a 2018 byl evidován nárůst počtu zemřelých o 1 477 osob (o 1,3 %) na celkový počet 112 920. Více zesnulých bylo naposledy zaznamenáno v roce 1995. Zvýšení počtu zemřelých bylo v roce 2018 znatelnější u mužů (o 1,5 %, absolutně o 831) než u žen (o 1,2 %, resp. o 646). Růst počtu zemřelých podporuje měnící se věková skladba obyvatelstva – do věků s již poměrně vysokou úrovní úmrtnosti se přesouvají silné ročníky narozených na konci druhé světové války a po jejím skončení. Například počet zemřelých ve věku 65–74 let byl v roce 2018, kdy šlo o osoby narozené zhruba v letech 1944–1953, o 7,0 tisíce vyšší než o deset let dříve. Markantněji vzrostl počet zemřelých tohoto věku u mužů (o 38,9 %) než u žen (o 28,5 %). Úroveň úmrtnosti se přitom mezi lety 2008 a 2018 snížila.

Zemřelé děti mladší 15 let věku (celkem 454 v roce 2018, z toho 246 chlapců) představovaly v roce 2018 mezi muži 0,43 % všech zemřelých, u žen 0,37 %. Podíl zemřelých dětí se na obdobné úrovni udržoval během celého uplynulého desetiletí. Pokračoval ale trend klesajícího podílu zemřelých ve věkové skupině 15–64 let, a to u obou pohlaví, v souladu se změnami věkové skladby (žijící) populace. U zemřelých mužů klesl podíl 15–64letých mezi lety 2008 a 2018 z 33,3 % na 23,0 %, u zemřelých žen z 15,4 % na 11,0 %. Nižší byl i absolutní počet zemřelých v této věkové skupině (13,2 tisíce mužů a 6,1 tisíce žen v roce 2018, o 4,5 tisíce, resp. o 1,9 tisíce méně než v roce 2008).

Tab. 6.1 Zemřelí, 2008–2018

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemřelí celkem	104 948	109 160	105 665	111 173	107 750	111 443	112 920
Zemřelí muži	53 076	55 098	53 740	55 934	54 880	56 442	57 273
v tom ve věku: 0–14	311	252	241	252	269	279	246
15–64	17 681	15 113	14 232	14 060	13 347	13 366	13 169
65+	35 084	39 733	39 267	41 622	41 264	42 797	43 858
z toho 80+	14 882	17 631	17 444	18 546	17 923	18 707	18 714
z toho 90+	1 951	3 039	3 313	3 657	3 741	4 125	4 122
Zemřelé ženy	51 872	54 062	51 925	55 239	52 870	55 001	55 647
v tom ve věku: 0–14	210	167	180	184	214	186	208
15–64	7 983	7 028	6 514	6 443	6 254	6 115	6 111
65+	43 679	46 867	45 231	48 612	46 402	48 697	49 323
z toho 80+	27 723	31 118	30 053	32 505	30 514	31 976	32 137
z toho 90+	5 665	8 332	8 751	9 971	9 645	10 818	11 186
Podíl (%) zemřelých ve věku 80 a více let: muži	28,0	32,0	32,5	33,2	32,7	33,1	32,7
ženy	53,4	57,6	57,9	58,8	57,7	58,1	57,8
Podíl (%) zemřelých ve věku 90 a více let: muži	3,7	5,5	6,2	6,5	6,8	7,3	7,2
ženy	10,9	15,4	16,9	18,1	18,2	19,7	20,1

Oproti tomu zastoupení seniorských věkových kategorií na celkovém počtu úmrtí u mužů i u žen mezi roky 2008 a 2018 posílilo. Zatímco do roku 2008 po celé jedno desetiletí pravidelně představovaly osoby ve věku 65 a více let tři čtvrtiny zemřelých, mezi lety 2008 a 2018 jejich váha vzrostla ze 75,0 na 82,5%. U mužů se tento podíl ve stejném čase navýšil z 66,1 % na 76,6 % (počet zemřelých mužů ve věku 65+ vzrostl z 35,1 tisíce na 43,9 tisíce), u zemřelých žen z 84,2 % na 88,6 % (jejich počet z 43,7 tisíce na 49,3 tisíce).

Podíl zemřelých ve věku 80 let a více rostl již od počátku tohoto století, nicméně v posledních letech se tento trend zastavil. Minimálně 80 let věku se dožilo 32,7 % mužů zemřelých v roce 2018 a 57,8 % v případě žen (o deset let dříve to bylo 28,0 % mužů a 53,4 % žen). Absolutně mezi lety 2008 a 2018 vzrostl počet zemřelých ve věku 80 a více let celkem o 8,3 tisíce na 50,9 tisíce. Relativně ještě výrazněji, až na dvojnásobek, pak narostl počet zemřelých nad 90 let věku a to o 7,7 tisíce na 15,3 tisíce. Podíl zemřelých ve věku 90 let a více tak za poslední desetiletí vzrostl u mužů z 3,7 % na 7,2 % a u žen z 10,9 % na 20,1 %. V roce 2018 tak každá pátá zemřelá žena měla v době úmrtí za sebou minimálně 90 let života.

Z pohledu pětiletých věkových skupin a absolutních počtů úmrtí byli v roce 2018 mezi muži nejčetněji zastoupeni 70–74letí (9 314 zemřelých), u žen 85–89leté (12 020 úmrtí). Zatímco u žen je věková skupina 85–89 let nejpočetnější pravidelně od roku 2009 (v roce 2008 šlo ještě o skupinu 80–84), u mužů maximum příslušelo nejvýše věkové skupině 80–84letých (v letech 2009 až 2014) a od roku 2015 již zmíněné skupině 70–74 let. Za tímto vývojem stojí změny ve věkové skladbě obyvatel staršího věku a různá úroveň úmrtnosti mužů a žen v celé věkové škále. U žen tak stále ve srovnání s muži zůstávají poměrně silné i generace narozených na počátku třicátých let 20. století, zatímco u mužů již tyto ročníky převážily mladší, silné válečné a poválečné generace.

V roce 2018 zemřelo 292 dětí do jednoho roku věku, přitom u téměř dvou třetin z nich (u 187 dětí) došlo k úmrtí v prvních čtyřech týdnech života, tedy v novorozeneckém období. Kojenecká úmrtnost dosáhla hodnoty 2,6 ‰, z hodnoty předchozího roku se posunula směrem dolů o desetinu promilového bodu. Na velmi nízké úrovni, v intervalu 2,4 až 2,8 ‰, se kojenecká úmrtnost pohybovala v celé poslední dekádě. Také vývoj obou základních složek kojenecké úmrtnosti, novorozenecké a ponovorozenecké, neměl žádný jednoznačný trend. Úmrtnost v 0–27 dokončených dnech fluktovala v intervalu 1,4 až 1,8 ‰, úmrtnost ve 28–364 dokončených dnech v intervalu 0,8 až 1,2 ‰. Rozložení úmrtí kojenců podle pohlaví je vychýleno na stranu chlapců, konkrétně v roce 2018 to bylo 159 chlapců vs. 133 dívek. Chlapci přitom nad dívkami převažovali ve skupině úmrtí prvních čtyř týdnů i ve zbytku prvního roku života. Kojenecká úmrtnost chlapců v roce 2018 byla 2,7 ‰, dívek 2,4 ‰.

Tab. 6.2 Zemřelí kojenci a kojenecká úmrtnost, 2008–2018

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemřelí kojenci do 1 roku věku	338	265	263	272	317	304	292
v tom ve věku: 0 dnů	47	38	45	50	56	62	58
0–6 dokončených dnů	120	105	115	106	133	137	123
7–27 dokončených dnů	97	46	57	59	59	66	64
0–27 dokončených dnů	217	151	172	165	192	203	187
28–364 dokončených dnů	121	114	91	107	125	101	105
Kojenecká úmrtnost* celkem	2,8	2,5	2,4	2,5	2,8	2,7	2,6
v tom ve věku: 0 dnů	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
0–6 dokončených dnů	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2	1,2	1,1
7–27 dokončených dnů	0,8	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6
0–27 dokončených dnů (novorozenecká úmrtnost)	1,8	1,4	1,6	1,5	1,7	1,8	1,6
28–364 dokončených dnů (ponovorozenecká úmrt.)	1,0	1,1	0,8	1,0	1,1	0,9	0,9

* Počet zemřelých v daném věku na 1 000 živě narozených dětí.

Míra úmrtnosti obecně roste s přibývajícím věkem, nicméně tento vztah neplatí pro první dva roky života a také bezvýjimečně v mladším dětském věku. Úmrtnost v prvním roce života je výrazně vyšší než v následujícím druhém roce života, v posledních letech zhruba na úrovni úmrtnosti čtyřicátníků (až čerstvě padesátiletých v případě ženské subpopulace). Úmrtnost 1–14 letých je velmi nízká a v jednotlivých věcích spíše kolísá, než aby vykazovala jasnou závislost na věku. V uplynulém desetiletí se úmrtnostní poměry z pohledu měř úmrtnosti zlepšily v podstatě ve všech pětiletých věkových skupinách u obou pohlaví (mírný růst byl zaznamenán jen výjimečně například u věkové skupiny 5–9 let u žen). Pomineme-li mladší věkové skupiny s nízkou úrovní úmrtnosti, k nejvýraznějšímu relativnímu poklesu úmrtnosti došlo mezi lety 2008 a 2018 u 60–64letých mužů a mezi ženami u 80–84 a 75–79letých (shodně u obou pohlaví o 21 %).

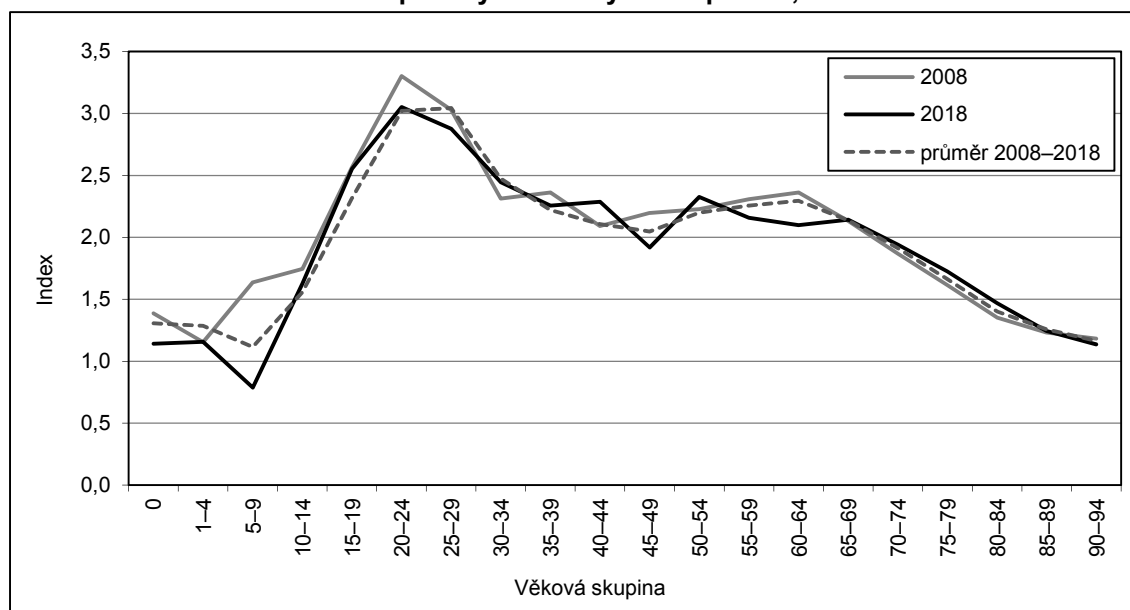
Tab. 6.3 Míry úmrtnosti podle pětiletých věkových skupin a pohlaví (na 1 000 obyvatel), 2008–2018

Věková skupina	Muži							Ženy						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0	3,3	2,9	2,8	3,0	3,2	3,1	2,7	2,4	2,0	2,1	1,9	2,5	2,2	2,4
1–4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
5–9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
10–14	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15–19	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
20–24	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
25–29	0,9	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
30–34	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8	1,0	0,9	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
35–39	1,4	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,3	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6
40–44	2,5	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8	1,9	1,2	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8
45–49	4,1	3,6	3,4	3,3	3,2	3,0	3,0	1,9	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5
50–54	7,3	5,6	5,5	5,4	5,1	5,4	5,6	3,3	2,9	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4
55–59	12,2	10,2	9,6	9,2	9,3	9,0	8,6	5,3	4,6	4,3	4,2	4,2	4,2	4,0
60–64	19,0	17,0	16,1	16,4	15,3	15,7	15,1	8,1	7,6	7,0	7,1	6,7	6,9	7,2
65–69	26,9	26,2	25,1	24,7	24,2	23,8	24,0	12,6	12,5	11,4	11,8	11,2	11,3	11,2
70–74	40,6	37,8	35,9	38,7	36,8	36,7	36,7	21,7	19,8	18,6	19,3	18,6	18,9	18,9
75–79	64,1	60,2	56,6	56,2	55,2	54,2	54,5	39,7	35,3	33,4	34,0	31,9	32,1	31,6
80–84	105,9	97,1	93,2	95,9	90,5	92,3	90,6	78,3	70,4	65,0	69,7	62,9	63,5	61,7
85–89	171,4	169,6	159,0	166,4	155,1	156,1	154,8	139,2	134,2	126,0	131,2	123,4	124,6	124,5
90+	303,8	281,8	278,4	285,8	274,0	285,7	269,9	269,8	248,0	237,3	253,2	232,0	248,6	248,8
Celkem*	10,4	10,7	10,4	10,8	10,6	10,8	11,0	9,8	10,1	9,7	10,3	9,8	10,2	10,3

* Tzv. hrubá míra úmrtnosti, definována jako podíl zemřelých ke střednímu stavu obyvatelstva daného roku (v promilích).

Úmrtnost mužů je zpravidla vyšší než úmrtnost žen v celém věkovém spektru (výjimky se vyskytly v některých letech v některých věkových skupinách dětí, kde se absolutní počty úmrtí pohybují v řádu jednotek nebo desítek). Mužská nadúmrtnost byla v roce 2018, podobně jako v celém sledovaném období, relativně nejvíce patrná ve věkové skupině 20–29 let, kde míra úmrtnosti mužů byla téměř trojnásobná oproti míře úmrtnosti žen. Nejnižších hodnot dosahovala nadúmrtnost mužů u menších dětí do 9 let (dlouhodobě u dětí až do 14 let) a v nejstarších věkových skupinách s tím, jak u seniorů s rostoucím věkem dochází k jejímu snižování, resp. ke sblížení úmrtnosti mužů a žen.

Obr. 6.1 Nadúmrtnost* mužů v pětiletých věkových skupinách, 2008–2018

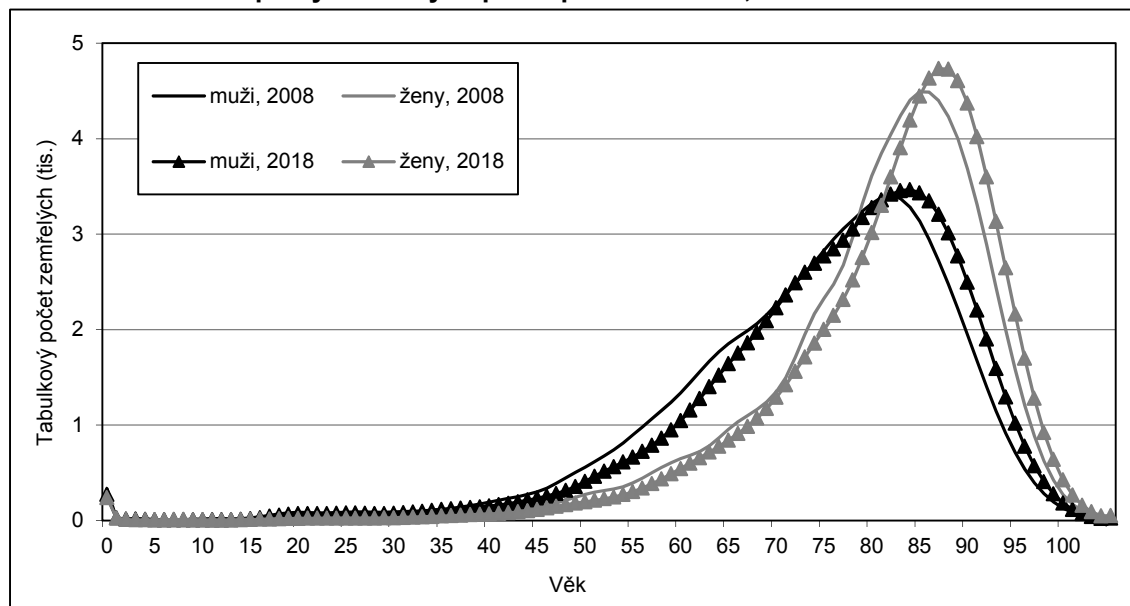

* Poměr mezi mírou úmrtnosti mužů a žen v dané věkové skupině.

Protože počty zemřelých ovlivňuje kromě úrovně úmrtnosti také početnost jednotlivých generací, bývá vliv věkové struktury eliminován např. výpočtem úmrtnostních tabulek. Pro analýzu je tak používán tabulkový počet zemřelých. Tabulkové počty zemřelých názorně ukazují posouvání maximu počtu zemřelých v čase do vyššího věku a jinou situaci u mužů a žen. Konkrétně mezi roky 2008 a 2018 došlo k posunu modálního věku při úmrtí (věk, v němž umírá v tabulkové populaci nejvíce osob) u mužů z 82 na 84 let, u žen z 85 na 87 let. Obecně platí, že v mladším věku umírá více mužů než žen, s vyšším věkem se situace obrací. Tento zlom nastal v roce 2018 ve věku 82 let – to byla hranice, kdy začalo umírat víc žen než mužů.

Obr. 6.2 Tabulkové počty* zemřelých podle pohlaví a věku, 2008 a 2018

* Ukazatel úmrtnostních tabulek udávající počet zemřelých podle věku při standardizované věkové struktuře.

Naděje dožití při narození se v roce 2018 u mužů meziročně zvýšila o osm setin roku na 76,1 let, u žen o pět setin roku na 81,9 let. V uplynulé dekádě střední délka života mužů i žen vzrostla, přičemž nárůst u mužů byl výraznější. Konkrétně mezi lety 2008 a 2018 došlo u mužů k jejímu prodloužení o 2,1 roku (o 2,8 %) s průměrným ročním přírůstkem o jednu pětinu roku; u žen se zvýšila o 1,6 roku (o 2,0 %) s průměrným ročním růstem o jednu šestinu roku. S rostoucím věkem se relativní nárůst naděje dožití zvyšoval. Při porovnání let 2008 a 2018 svého maxima nabyl u obou pohlaví ve věcích 78–80 let, kde šlo v mužské populaci o nárůst o 8,5 % a v ženské o nárůst na úrovni 10,1 %; poté se relativní přírůstky střední délky života zase začaly snižovat.

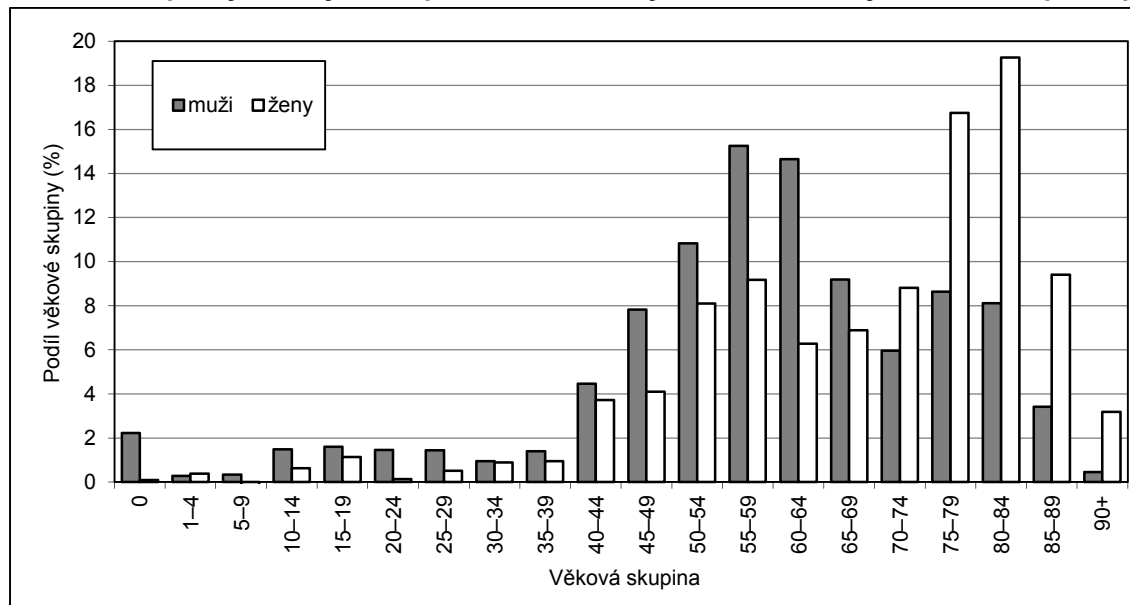
Tab. 6.4 Naděje dožití* ve vybraném věku podle pohlaví, 2008–2018

Věk	Muži							Ženy						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0	74,0	75,2	75,7	75,6	76,0	76,0	76,1	80,3	81,2	81,7	81,5	81,8	81,8	81,9
20	54,6	55,6	56,2	56,0	56,5	56,5	56,5	60,7	61,5	62,1	61,8	62,2	62,2	62,2
30	45,0	46,0	46,5	46,4	46,9	46,9	46,9	50,8	51,6	52,2	51,9	52,3	52,3	52,4
40	35,5	36,5	37,0	36,9	37,3	37,3	37,4	41,1	41,8	42,4	42,1	42,6	42,5	42,6
50	26,5	27,3	27,8	27,7	28,1	28,1	28,2	31,6	32,3	32,9	32,6	33,1	33,0	33,0
60	18,6	19,1	19,5	19,3	19,7	19,7	19,8	22,7	23,3	23,8	23,5	24,0	23,9	23,9
65	15,2	15,6	15,9	15,8	16,1	16,1	16,1	18,6	19,1	19,6	19,3	19,7	19,6	19,7
70	12,1	12,4	12,7	12,5	12,8	12,8	12,9	14,6	15,2	15,6	15,3	15,7	15,6	15,7
80	6,8	7,0	7,2	7,0	7,3	7,3	7,4	7,8	8,2	8,5	8,3	8,7	8,6	8,6

* Naděje dožití vychází z úmrtnostních tabulek zpracovaných jednotnou metodikou (užívanou ČSÚ od roku 2018).

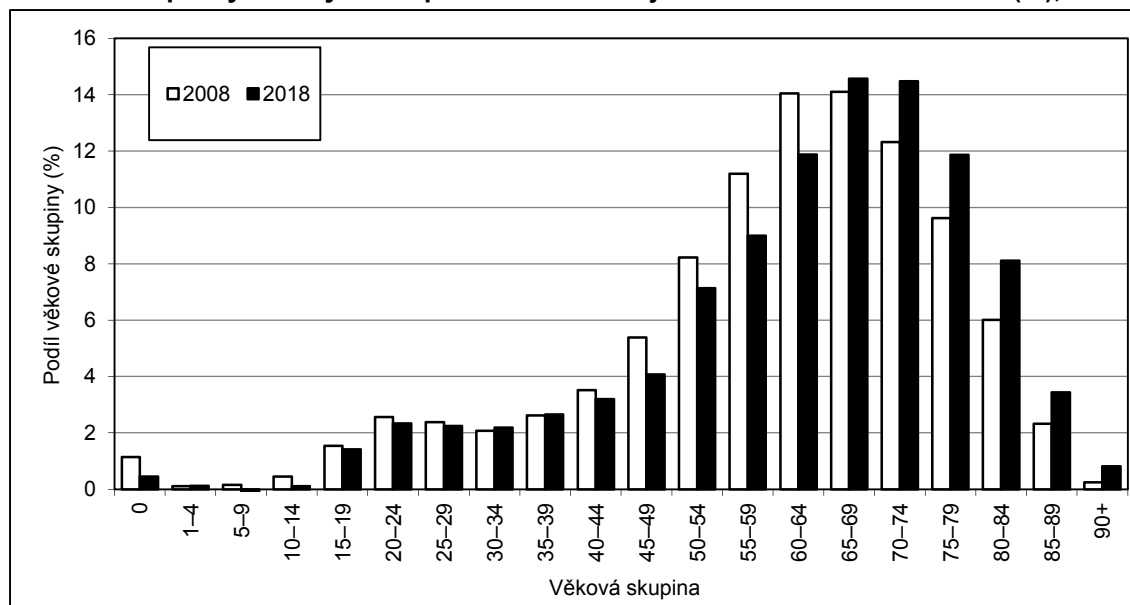
Změnu, resp. růst naděje dožití při narození mezi dvěma zvolenými roky lze pomocí ukazatelů úmrtnostních tabulek rozdělit na příspěvky změn úmrtnosti v jednotlivých věkových skupinách. V populaci mužů zajistily mezi roky 2008 a 2018 nejvyšší příspěvek k prodloužení naděje dožití věkové skupiny 55–59 a 60–64 let (celkem 30,0 % z celkového přírůstku); v populaci žen to byly věkové skupiny 80–84 a 75–79 let (dohromady 36,0 %).

Obr. 6.3 Příspěvky věkových skupin k rozdílu naděje dožití mezi roky 2008 a 2018 podle pohlaví (%)

Střední délka života žen byla v roce 2018 vyšší o 5,8 roku oproti střední délce života mužů. Úmrtnostní poměry mužů a žen se během uplynulého desetiletí mírně sblížily – v roce 2008 měly ženy naději dožít se v průměru o 6,3 roku víc než muži, v roce 2013 o 6,0 roku. Diferenci podle pohlaví sytí stále starší věkové skupiny – v roce 2008 zapříčinila 51,7 % rozdílu mezi muži a ženami vyšší úmrtnost mužů ve věkových skupinách 55–59 až 70–74 let, v roce 2018 to byly věkové skupiny v intervalu 60–64 až 75–79 let s celkovým podílem 52,8 %.

Obr. 6.4 Příspěvky věkových skupin k rozdílu naděje dožití mezi muži a ženami (%), 2008 a 2018

Příčiny smrti jsou v České republice kódovány podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10) a jejich následných aktualizací, vydávaných Světovou zdravotnickou organizací (poslední implementované jsou aktualizace s platností k 1. 1. 2018). Díky metodickým změnám jak v klasifikaci, tak i v procesu zpracování dat, však není statistika zemřelých podle příčin smrti v analyzovaném období let 2008–2018 plně srovnatelná v čase. Zásadními zlomovými byly roky 2011, 2013 a 2018. Od roku 2011 se výběr základní příčiny smrti provádí pomocí programu pro automatizované kódování (software IRIS)²⁶. Roku 2013 došlo k významné aktualizaci klasifikace a zároveň k úpravám ve formuláři „List o prohlídce zemřelého“ (LPZ)²⁷ a v systému předávání dat o příčinách smrti Českému statistickému úřadu, které na statistiku rovněž měly vliv²⁸. Nejaktuálněji se pak ve výsledné statistice příčin smrti (v detailním pohledu) projevil přechod na novou verzi softwaru IRIS podmíněný přijetím aktualizace MKN-10 k 1. 1. 2018. V tomto případě se projevil změny napříč všemi diagnózami (zohlednění více stavů na jednom řádku LPZ a primární výběr stavu z nejnižšího řádku jako základní příčiny i při více stavech na nejnižším řádku části I LPZ). Vedle toho u některých onemocnění došlo k úpravám v nastavení příčinných vazeb (například diabetes mellitus, nemoci nervové soustavy, bakteriální infekce, sepse) či v automatizované substituci jednoho stavu jiným (například u vybraných vnějších příčin), které rovněž ovlivnily finální výběr příčiny smrti.

Tabulka a obrázek 6.5 ilustrují vliv revizí pravidel pro výběr základní příčiny smrti v průběhu používání softwaru IRIS na vybraných příčinách. V případě diabetu (E11), Alzheimerovy nemoci (G30) a „bakteriálních infekcí neurčené lokalizace“ (A49) poslední metodické změny uplatněné poprvé na data roku 2018 jen akcelerovaly vývoj patrný již z předchozích let. Například ale u sepse (A41) či „následků jiných a neurčených infekčních a parazitárních nemocí“ (B94) lze posun od dosavadního trendu (růst, resp. stagnace počtu úmrtí) k prudkému poklesu zcela přičíst na vrub změně výběrových pravidel. Stejně vysvětlení má i v roce 2018 nulový počet úmrtí na pokračující infarkt myokardu (I22), kdy nové pravidlo stanovilo, že tento stav nesmí být zvolen jako základní příčina (místo něho se vybírá akutní forma onemocnění). Dalším příkladem důsledku metodických změn může být v podstatě prohození počtu úmrtí na náhodné otravy (X40–X44) s počtem úmrtí na otravy nezjištěného úmyslu a nežádoucí účinky látek při léčebném použití (Y10–Y14 a Y40–Y59) dané úpravou substitučních pravidel v průběhu výběru základní příčiny smrti.

Tab. 6.5 Zemřelí podle vybraných příčin smrti (ovlivněno metodickými změnami), 2011–2018

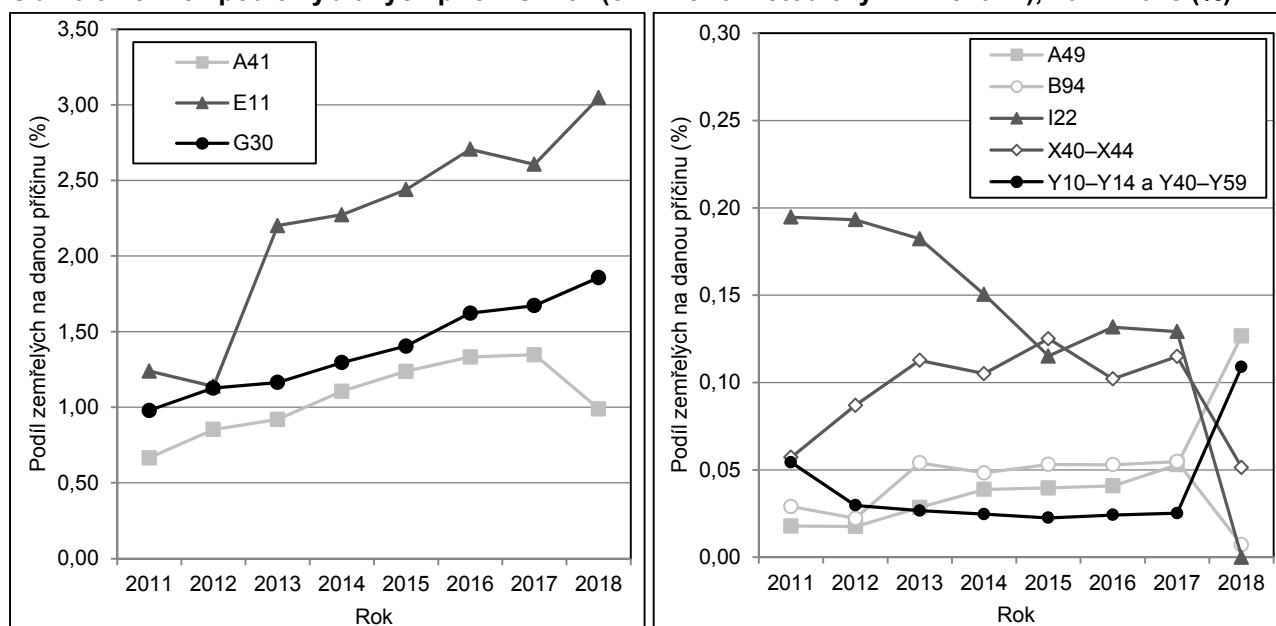
Základní příčina smrti (kód dle MKN)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Jiná sepse (A41)	711	923	1 004	1 169	1 375	1 436	1 502	1 117
Bakteriální infekce neurčené lokalizace (A49)	19	19	31	41	44	44	59	143
Následky jiných a neurč. inf. a paraz. nemocí (B94)	31	24	59	51	59	57	61	8
Diabetes mellitus 2. typu (E11)	1 324	1 232	2 402	2 402	2 711	2 916	2 905	3 440
Alzheimerova nemoc (G30)	1 046	1 220	1 271	1 369	1 562	1 748	1 864	2 098
Pokračující infarkt myokardu (I22)	208	209	199	159	128	142	144	0
Náhodná otrava léky, léčivý* (X40–X44)	61	94	123	111	139	110	128	58
Otrava léky, léčivý nezj. úmyslu* (Y10–Y14) a Léky, léčiva jako příčiny nežádoucích účinků* (Y40–Y59)	58	32	29	26	25	26	28	123

* Úplný název skupin příčin: X40–X44 Náhodná otrava léky, léčivý, návykovými a biologickými látkami a expozice jejich působení. Y10–Y14 Otrava léky, léčivý, návykovými a biologickými látkami a expozice jejich působení nezjištěného úmyslu. Y40–Y59 Léky, léčiva, návykové a biologické látky jako příčina nežádoucích účinků při léčebném použití.

²⁶ Viz podrobněji Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2011 (Kód publikace: 4007-12, <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-v-roce-2011-d1xwfw0a13>). Přechod na automatizované kódování výrazně ovlivnil např. statistiku úmrtnosti na hypertenzi, selhání srdce, cévní nemoci mozku, pneumonii, aterosklerózu, Alzheimerovu nemoc či vaskulární demenci.

²⁷ V souladu s mezinárodním doporučením se rozšířila část I LPZ určená pro vykazování příčin smrti o čtvrtý řádek a také se rozšířila část pro popis vnějších příčin smrti.

²⁸ Díky metodickým změnám došlo například ke zvýšení počtu událostí, kdy jako základní příčina smrti byl vyhodnocen diabetes mellitus.

Obr. 6.5 Zemřelí podle vybraných příčin smrti* (ovlivněno metodickými změnami), 2011–2018 (%)

* Textový název příčiny smrti viz poznámka k tab. 6.5.

Nejvíce mužů, 22,9 tisíce (40,0 %), zemřelo v roce 2018 na nemoci oběhové soustavy, přičemž největší zastoupení mezi nimi měly ischemické nemoci srdeční (11,7 tisíce). Druhou nejčastější příčinou smrti mužů byly novotvary s 15,5 tisíce zemřelými (27,2 %). Mezi nimi byl nejfrekventovanější zhoubný novotvar průdušky a plíce (3,4 tisíce). Podíly dalších hlavních skupin onemocnění (kapitol MKN) na úmrtnosti mužů již nebyly tak markantní: třetí nejčastější byly nemoci dýchací soustavy se 7,8 % (4,5 tisíce úmrtí mužů), následovaly vnější příčiny (6,8 %), nemoci trávicí soustavy (4,9 %), nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (4,0 %) a nemoci nervové soustavy (2,7 %). Pořadí sedmi nejčastějších skupin příčin úmrtí mužů bylo v posledních deseti letech poměrně stabilní, jen na třetím a čtvrtém místě se střídaly nemoci dýchací soustavy a vnější příčiny. Podíl úmrtí na nejčastější skupinu příčin – nemoci oběhové soustavy – měl klesající trend (44,3 % v roce 2008 vs. 40,0 % v roce 2018), mírně nižší než před deseti lety je nyní i podíl novotvarů mezi příčinami úmrtí mužů (29,3 % v roce 2008 vs. 27,2 % v roce 2018). Absolutní počty zemřelých na tyto příčiny se ale díky zvyšujícímu se počtu všech úmrtí nesnížily. Na nemoci oběhové soustavy umíralo v letech 2008–2018 mezi 22,3 až 24,2 tisíce mužů a na novotvary mezi 15,1 až 15,9 tisíce.

Stejně jako muži, i ženy nejčastěji umírají na některé onemocnění oběhové soustavy. Nejinak tomu bylo v roce 2018, kdy šlo o 25,9 tisíce zemřelých žen (46,5 % celkového počtu). Nejčastější byly opět ischemické nemoci srdeční (11,6 tisíce). Druhou nejfrekventovanější skupinou příčin, obdobně jako u mužů, byly novotvary (12,7 tisíce úmrtí žen v roce 2018, tj. 22,8 %), s nejvyšším zastoupením novotvaru průdušky a plíce (1,9 tisíce). Na dalších místech žebříčku příčin úmrtí žen se v roce 2018 s odstupem nacházely nemoci dýchací soustavy (6,9 %), nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (5,1 %), na pátém místě pak nemoci nervové soustavy (3,8 %), těsně před nemocemi trávicí soustavy (3,8 %). Vnější příčiny obsadily až sedmou příčku (3,5 %). Pořadí prvních tří příčin, na které ženy nejvíce umíraly, se v poslední dekádě nezměnilo. Na dalších pozicích se nemoci nervové soustavy posunuly ze sedmého místa v roce 2008 na místo páté v roce 2018 a nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek z šestého místa (rok 2008) na místo čtvrté (rok 2018). Stejně jako u mužů, tak i u žen dlouhodobě klesalo zastoupení nemocí oběhové soustavy mezi příčinami úmrtí (55,4 % v roce 2008 vs. 46,5 % v roce 2018).

Pořadí hlavních skupin příčin smrti na prvních třech místech je u mužské a ženské části populace stejné, i když při jiných procentuálních podílech (odlišnost v řádu jednotek procentních bodů). Vliv odlišnosti životního stylu a míry rizikovosti chování se projevuje na rozdílném pořadí a zastoupení úmrtí na vnější příčiny – u mužů v roce 2018 byl jejich výskyt téměř dvojnásobný oproti podílu těchto příčin smrti u žen a tento stav platí dlouhodobě. Žádná jiná skupina příčin smrti nedosahuje tak markantního rozdílu v mužské a

ženské subpopulaci jako právě vnější příčiny. V ženské části populace se naopak častěji vyskytují úmrtí na nemoci oběhové soustavy a také na nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek a nemoci nervové soustavy, dvou skupin, které v posledních letech nabývají na významu.

Tab. 6.6 Zemřelí podle pohlaví a vybraných příčin smrti, 2008–2018

Základní příčina smrti (kód dle MKN)	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži celkem	53 076	55 098	53 740	55 934	54 880	56 442	57 273
Novotvary (C00–D48)	15 537	15 208	15 252	15 105	15 385	15 485	15 551
Zhoubný novotvar tlustého střeva (C18)	1 284	1 179	1 128	1 162	1 183	1 173	1 157
Zhoubný novotvar slinivky břišní (C25)	860	1 014	1 012	1 038	1 058	1 078	1 070
Zhoubný novotvar průdušky a plic (C34)	3 922	3 733	3 582	3 563	3 604	3 627	3 398
Zhoubný novotvar prostaty (C61)	1 291	1 422	1 509	1 327	1 421	1 372	1 372
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00–E90)	979	1 914	1 830	1 977	1 995	2 025	2 307
Diabetes mellitus (E10–E14)	889	1 687	1 598	1 689	1 701	1 724	1 948
Nemoci nervové soustavy (G00–G99)	611	1 163	1 213	1 341	1 432	1 408	1 535
Alzheimerova nemoc (G30)	209	429	496	521	635	641	689
Nemoci oběhové soustavy (I00–I99)	23 532	23 701	22 489	23 425	22 257	22 840	22 925
Ischemické nemoci srdeční (I20–I25)	12 243	13 412	12 603	12 777	11 787	11 882	11 690
Akutní infarkt myokardu (I21–I22)	3 819	3 627	3 165	2 869	2 693	2 673	2 353
Selhání srdce (I50)	948	1 454	1 456	1 778	2 095	2 315	2 483
Cévní nemoci mozku (I60–I69)	4 615	4 249	3 885	3 929	3 707	3 633	3 443
Ateroskleróza (I70)	2 171	809	647	695	705	680	702
Nemoci dýchací soustavy (J00–J99)	3 136	3 853	3 520	4 115	3 984	4 392	4 481
Nemoci trávicí soustavy (K00–K93)	2 727	2 609	2 537	2 626	2 552	2 734	2 831
Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01–Y98)	4 198	3 848	3 860	3 903	3 667	3 809	3 890
Dopravní nehody (V01–V99)	866	590	598	635	536	515	551
Sebevraždy (X60–X84)	1 123	1 291	1 195	1 130	1 059	1 106	1 102
Ostatní	2 356	2 802	3 039	3 442	3 608	3 749	3 753
Ženy celkem	51 872	54 062	51 925	55 239	52 870	55 001	55 647
Novotvary (C00–D48)	12 444	12 241	12 351	12 302	12 421	12 367	12 715
Zhoubný novotvar tlustého střeva (C18)	996	922	909	912	880	890	884
Zhoubný novotvar slinivky břišní (C25)	903	980	986	982	1 020	1 006	1 089
Zhoubný novotvar průdušky a plic (C34)	1 480	1 678	1 664	1 686	1 712	1 820	1 864
Zhoubný novotvar prsu (C50)	1 660	1 692	1 581	1 609	1 685	1 620	1 621
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00–E90)	1 232	2 372	2 260	2 514	2 526	2 472	2 830
Diabetes mellitus (E10–E14)	1 090	2 061	1 902	2 039	2 065	2 001	2 332
Nemoci nervové soustavy (G00–G99)	667	1 438	1 451	1 678	1 724	1 861	2 101
Alzheimerova nemoc (G30)	337	842	873	1 041	1 113	1 223	1 409
Nemoci oběhové soustavy (I00–I99)	28 748	28 030	26 138	27 544	25 354	26 506	25 867
Ischemické nemoci srdeční (I20–I25)	13 601	14 524	13 436	13 882	11 961	12 505	11 601
Akutní infarkt myokardu (I21–I22)	2 970	2 762	2 311	2 115	1 980	2 034	1 636
Selhání srdce (I50)	936	1 683	1 589	2 040	2 462	2 808	3 016
Cévní nemoci mozku (I60–I69)	7 070	6 067	5 525	5 657	5 088	4 871	4 542
Ateroskleróza (I70)	2 902	1 096	939	985	909	905	899
Nemoci dýchací soustavy (J00–J99)	2 600	2 980	2 690	3 363	3 144	3 675	3 834
Nemoci trávicí soustavy (K00–K93)	2 016	1 998	1 937	2 033	1 960	2 035	2 095
Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01–Y98)	1 889	1 750	1 854	1 909	1 844	1 799	1 955
Dopravní nehody (V01–V99)	301	170	188	176	179	174	185
Sebevraždy (X60–X84)	256	282	293	254	257	289	250
Ostatní	2 276	3 253	3 244	3 896	3 897	4 286	4 250

Pozn.: K větším aktualizacím MKN-10 došlo v letech 2009, 2012, 2013 a 2018.

Standardizované míry úmrtnosti na vybrané skupiny příčin smrti ukazují v roce 2018 stejné pořadí těchto příčin jako absolutní počty zemřelých, a to u mužů i žen. Jedinou výjimkou byly nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek, které se díky očištění od vlivu věkové struktury dostaly u mužů v roce 2018 na páté místo (šesté dle absolutních počtů zemřelých) mezi příčinami smrti.

**Tab. 6.7 Standardizované* míry úmrtnosti podle pohlaví a vybraných příčin smrti
(na 100 000 obyvatel), 2008–2018**

Základní příčina smrti (kód dle MKN)	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži celkem	1 758,5	1 647,3	1 568,5	1 607,0	1 533,9	1 543,3	1 519,8
Novotvary (C00–D48)	447,2	394,2	390,4	381,4	378,3	374,4	367,0
Zhoubný novotvar tlustého střeva (C18)	39,0	33,3	30,4	30,9	30,7	30,2	28,9
Zhoubný novotvar slinivky břišní (C25)	22,7	25,1	24,6	24,6	25,2	24,3	23,9
Zhoubný novotvar průdušky a plic (C34)	103,3	90,0	85,3	83,5	81,8	82,4	74,5
Zhoubný novotvar prostaty (C61)	48,4	44,7	47,4	40,6	41,6	39,8	37,8
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00–E90)	32,4	59,0	55,1	60,1	59,1	58,8	64,1
Diabetes mellitus (E10–E14)	28,9	51,3	47,9	51,5	50,3	49,1	52,9
Nemoci nervové soustavy (G00–G99)	18,8	34,9	35,7	37,9	41,2	40,3	42,5
Alzheimerova nemoc (G30)	8,6	16,3	18,0	17,5	21,2	21,2	21,5
Nemoci oběhové soustavy (I00–I99)	899,5	798,3	734,6	747,8	691,2	689,2	668,3
Ischemické nemoci srdeční (I20–I25)	468,8	453,8	414,4	415,4	370,6	362,4	344,4
Akutní infarkt myokardu (I21–I22)	123,5	104,4	88,0	78,3	71,7	69,7	58,2
Selhání srdce (I50)	34,0	48,8	47,4	57,2	66,1	69,8	73,3
Cévní nemoci mozku (I60–I69)	185,8	148,7	131,4	127,9	116,7	111,5	100,4
Ateroskleróza (I70)	91,6	31,1	22,7	24,1	22,2	21,4	21,9
Nemoci dýchací soustavy (J00–J99)	115,7	120,3	108,7	123,6	116,3	126,9	123,9
Nemoci trávicí soustavy (K00–K93)	69,6	63,6	60,8	62,1	59,8	61,3	62,5
Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01–Y98)	101,9	90,4	91,7	91,9	85,0	86,4	87,4
Dopravní nehody (V01–V99)	16,9	11,8	11,7	12,5	10,6	10,3	11,0
Sebevraždy (X60–X84)	24,1	26,7	24,5	22,9	21,7	22,1	22,1
Ostatní	73,4	86,7	91,6	102,2	103,1	106,1	103,9
Ženy celkem	1 148,8	1 074,9	1 009,9	1 052,6	981,7	1 001,0	993,3
Novotvary (C00–D48)	248,8	227,0	225,0	221,3	219,3	215,0	217,6
Zhoubný novotvar tlustého střeva (C18)	20,4	17,3	16,5	16,4	15,8	15,6	15,3
Zhoubný novotvar slinivky břišní (C25)	18,1	17,9	18,0	17,5	17,9	17,4	18,5
Zhoubný novotvar průdušky a plic (C34)	29,2	30,4	29,6	29,6	29,6	31,0	31,3
Zhoubný novotvar prsu (C50)	32,9	31,8	29,1	29,0	30,1	28,5	28,1
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00–E90)	26,9	46,7	44,0	47,2	46,9	44,6	50,5
Diabetes mellitus (E10–E14)	23,7	40,2	36,8	38,1	38,2	35,9	41,3
Nemoci nervové soustavy (G00–G99)	13,4	27,5	27,3	31,0	31,6	33,2	37,1
Alzheimerova nemoc (G30)	7,0	16,4	16,6	19,5	20,5	22,0	25,0
Nemoci oběhové soustavy (I00–I99)	669,3	577,7	526,6	541,0	482,8	493,6	471,4
Ischemické nemoci srdeční (I20–I25)	320,9	302,1	274,6	276,0	229,9	234,8	213,0
Akutní infarkt myokardu (I21–I22)	65,0	54,6	45,2	40,1	36,6	36,9	29,2
Selhání srdce (I50)	21,3	35,3	32,3	39,8	46,9	52,6	55,0
Cévní nemoci mozku (I60–I69)	164,1	123,8	109,8	109,6	95,8	89,9	81,7
Ateroskleróza (I70)	70,5	23,4	19,7	20,5	17,8	17,2	16,8
Nemoci dýchací soustavy (J00–J99)	59,1	58,9	52,2	63,9	58,4	66,6	68,0
Nemoci trávicí soustavy (K00–K93)	41,8	38,2	36,3	37,7	35,5	36,3	36,7
Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01–Y98)	40,0	34,1	35,5	36,4	34,3	33,1	35,5
Dopravní nehody (V01–V99)	5,6	3,2	3,5	3,3	3,3	3,2	3,4
Sebevraždy (X60–X84)	4,8	5,2	5,5	4,7	4,7	5,3	4,6
Ostatní	49,5	64,9	63,0	74,2	72,9	78,6	76,6

* Pro standardizaci byl použit standard evropské populace, vydaný Eurostatem v roce 2013 (zdroj: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-13-028>).

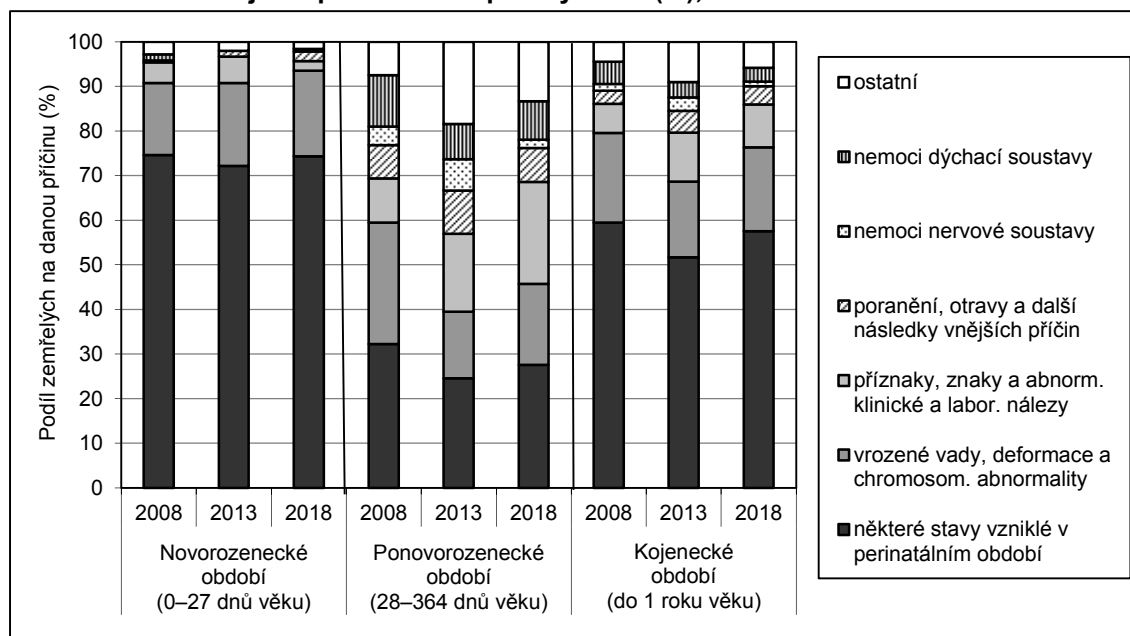

Hodnoty standardizované celkové míry úmrtnosti v roce 2018 se meziročně snížily jen velmi mírně (u mužů pokles o 1,5 % a u žen o 0,8 %), v dlouhodobějším pohledu, při srovnání let 2008 a 2018, šlo u obou pohlaví o 14% pokles. Výrazně se na něm podílel pokles standardizované míry úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy, u mužů o 25,7 %, u žen o 29,6 % (mezi lety 2017 a 2018 o 3,0 % a 4,5 %). Ke snížení úmrtnosti však nedošlo u všech nejčastějších příčin smrti. Naopak nejvýraznější nárůst standardizované míry úmrtnosti byl (z častěji se vyskytujících skupin příčin smrti (kapitol MKN)) zaznamenán u „nemocí endokrinních, výživy a přeměny látek“ a „nemocí nervové soustavy“. Ty aktuálně vykazují hodnoty vyšší než v roce 2008 i o 100 a více procent – u mužů vzrostla standardizovaná míra úmrtnosti na nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek o 98,1 % a na nemoci nervové soustavy o 126,0 %, u žen to bylo o 87,5 %, resp. o 177,2 %. I meziroční nárůst mezi lety 2017 a 2018 byl u těchto dvou skupin příčin smrti poměrně markantní (u mužů o 9,1 % na nemoci endokrinní a 5,5 % na nemoci nervové soustavy, u žen o 13,0 % a 11,6 %). Výsledky porovnání v čase jsou v těchto případech ovšem také ovlivněny metodickými změnami, viz výše.

Porovnání mužské a ženské části populace z hlediska standardizované míry úmrtnosti ukazuje celkovou mužskou nadúmrtnost na úrovni 1,5 násobku úmrtnosti ženské subpopulace. V relativním vyjádření nadprůměrná byla nadúmrtnost mužů v roce 2018 na vnější příčiny (2,5 násobek), nemoci dýchací soustavy (1,8 násobek), nemoci trávicí soustavy a novotvary (1,7 násobek). Podprůměrná pro nemoci nervové soustavy (1,1 násobek), nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (1,3 násobek) a nemoci oběhové soustavy (1,4 násobek).

Úmrtí dětí do jednoho roku věku jsou i z hlediska příčin smrti zvláštní skupinou, je pro ně vyhrazena samostatná kapitola MKN-10 nazvaná „Některé stavy vzniklé v perinatálním období“. V roce 2018 příčiny z této kapitoly MKN pokrývaly 57,5 % všech úmrtí kojenců (168 úmrtí) a v celé uplynulé dekádě jejich podíl neklesl pod polovinu. Druhou nejčastější příčinou úmrtí dětí do jednoho roku jsou „Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality“ (18,8 % v roce 2018; resp. 55 úmrtí), třetí „Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde“ (9,6 % v roce 2018; resp. 28 úmrtí), kam patří i syndrom náhlého úmrtí kojence. Pořadí příčin smrti na prvních třech pozicích se dlouhodobě neměnilo.

Obr. 6.6 Zemřelí kojenci podle věku a příčiny smrti (%), 2008–2018

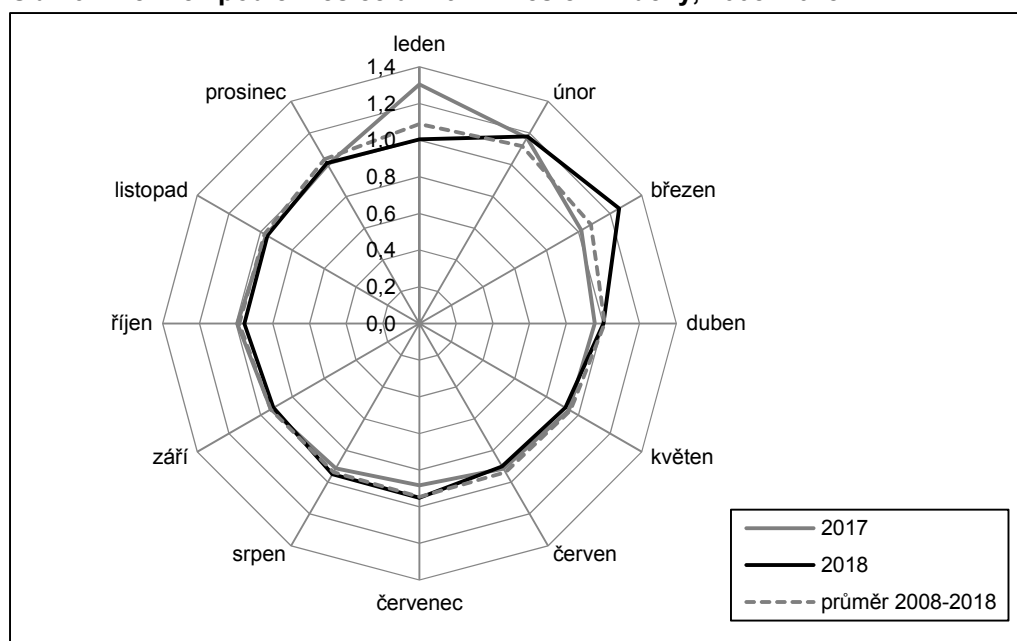

Příčiny z kategorie „Některé stavy vzniklé v perinatálním období“ výrazněji převažují v dílčí skupině kojenců – novorozenců zemřelých během prvních čtyř týdnů života. Celkem 74,3 % úmrtí ve věku 0–27 dnů bylo v roce 2018 na některou z příčin této skupiny. V ponovorozeneckém období (úmrtí ve věku 28–364 dnů věku) umírá na „Některé stavy vzniklé v perinatálním období“ relativně výrazně méně (27,6 % v roce 2018) takto starých dětí. V jejich případě podobné podíly náleží také příčinám ze skupin „Příznaky, znaky a

abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde“ (22,9 % v roce 2018) a „Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality“ (18,1 % v roce 2018).

Úmrtí nejsou rozložena během celého roku rovnoměrně, úmrtnost podléhá jistě sezónnosti s vrcholem v zimních měsících a nejnižšími hodnotami v letním období. V roce 2018 bylo nejvíce zemřelých zaznamenáno v březnu (12,1 tisíce), druhý nejvyšší počet připadl na měsíc únor (10,2 tisíce). Nejméně obyvatel ČR naopak skonalo v průběhu měsíce června (8,4 tisíce). Měsíční indexy, porovnávající počet zemřelých po přepočtu na stejný počet dní v měsíci, ukazují, stejně jako absolutní počty zemřelých v jednotlivých kalendářních měsících, že úmrtnost v roce 2018 kulminovala v měsíci březnu (zemřel 1,3 násobek průměrného měsíčního počtu osob). Stalo se tak v tomto století poprvé, nejčastěji bývá měsícem s nejvyšším sezónně očištěným počtem úmrtí únor. V pozadí situace z roku 2018 lze hledat vrchol chřipkového období, který nastal neobvykle až na přelomu února a března. Naproti tomu například v roce 2017 kulminovala chřipková epidemie už na začátku roku, proto je zastoupení měsíců ledna a března na počtu zemřelých v letech 2017 a 2018 natolik odlišné. V porovnání s průměrem za celé sledované období 2008–2018 zemřelo v roce 2018 v březnu o 16 % více osob, v únoru o 5 % více, v lednu naopak o 8 % méně (pohledem měsíčních indexů).

Obr. 6.7 Zemřelí podle měsíce úmrtí* – měsíční indexy, 2008–2018

* Po přepočtu na stejný počet dní v měsíci.

Z necelých 113 tisíc osob, které zesnuly v roce 2018, jich 63,4 % zemřelo ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče. Druhým nejčastějším místem úmrtí byl domov s 22,1 %, třetí pozice patřila zařízením sociálních služeb s 8,5 %. Toto pořadí jednotlivých míst úmrtí je stejné po celou dobu platnosti aktuálního číselníku (od roku 2013), přesto čísla naznačují možný trend ve zvyšování podílu zemřelých v zařízeních sociálních služeb a doma a naopak pokles u zdravotnických zařízeních lůžkové péče (obr. 6.8).

Statistika místa úmrtí má svá specifika daná věkem zemřelých. Nejvíce se od průměru odlišuje skupina mladých dospělých a starších náctiletých (15–39 let), kteří méně často umírají ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče a v zařízeních sociálních služeb – v roce 2018 zde zemřelo jen 36,1 %, resp. 0,8 % z nich. Naopak relativně více, 26,8 %, jich skonalo doma (úhrnně 22,1 %), 17,0 % na ulici či veřejném místě (celopopulační podíl 1,5 %) a 11,5 % jinde, než specifikuje číselník (1,4 % v úhrnném pohledu na zemřelé). Zastoupením jednotlivých míst úmrtí byla osobám ve věku 15–39 nejbližší skupina zemřelých ve věku 40–59 let; ti měli navíc z analyzovaných věkových skupin nejvyšší podíl úmrtí „doma“ (30,0 %). Mezi zemřelými v nejvyšším věku (80 let a více) došlo k 14,5 % úmrtí v zařízení sociálních služeb (úhrnně 8,5 %). V této kategorii místa úmrtí naopak nebylo zaevidováno žádné úmrtí dítěte do 15 let věku. Určité rozdíly lze najít

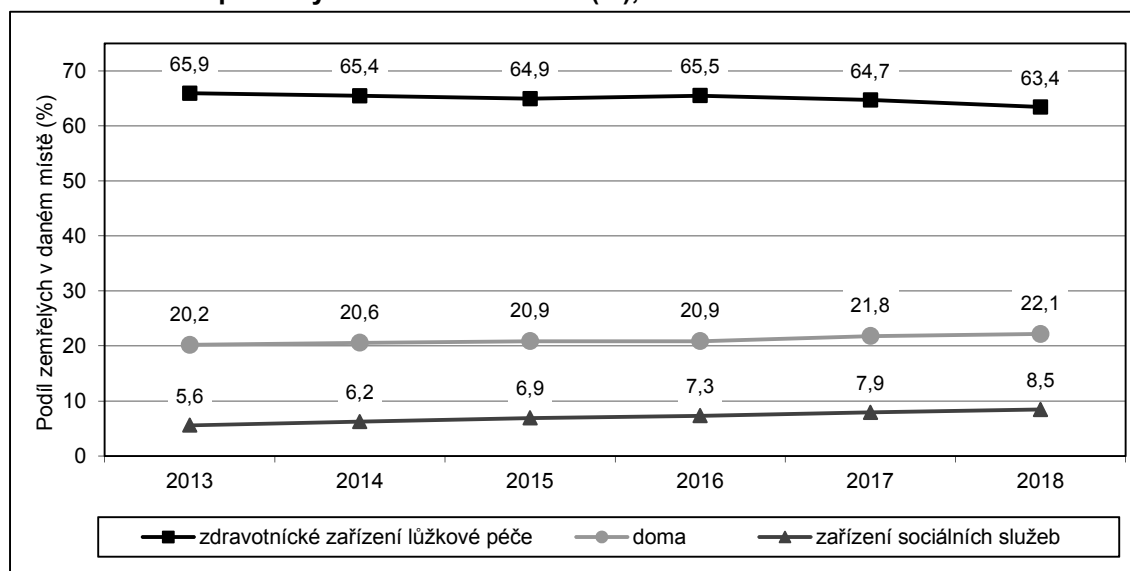
i v závislosti na pohlaví zemřelých: muži častěji než ženy zemřeli doma, na ulici či veřejném místě a „jinde“, naopak méně často v zařízeních sociálních služeb.

Tab. 6.7 Zemřelí podle místa úmrtí*, 2018

Místo úmrtí	Věková skupina					Pohlaví		Celkem
	0–14	15–39	40–59	60–79	80 a více	muži	ženy	
Celkem	454	1 972	9 734	49 904	50 856	57 273	55 647	112 920
Doma	88	529	2 917	12 196	9 281	13 825	11 186	25 011
Zdravotnické zařízení lůžkové péče	312	711	5 127	32 872	32 567	36 247	35 342	71 589
Jiné zdravotnické zařízení	3	15	72	519	599	556	652	1 208
Na ulici, veřejném místě	15	335	553	626	120	1 349	300	1 649
Při převozu	6	16	81	334	183	367	253	620
V zařízení sociálních služeb	0	16	111	2 049	7 368	2 691	6 853	9 544
Jinde	15	226	558	644	182	1 273	352	1 625
Nezjištěno	15	124	315	664	556	965	709	1 674

* Číselník místa úmrtí je v současné podobě platný od roku 2013.

Obr. 6.8 Zemřelí podle vybraného místa úmrtí (%), 2013–2018

Mezi obyvateli České republiky, kteří zemřeli v průběhu roku 2018, bylo 956 osob s cizím státním občanstvím, což představovalo nárůst oproti předchozímu roku o 14,4 % (o 120 osob). Rostoucí trend byl patrný po většinu uplynulé dekády s výkyvem v letech 2013 a 2016. Přesto podíl cizinců na všech úmrtích stále zůstává nízký, nedosahující ani jednoho procenta. V roce 2018 tvořili cizí státní občané 0,85 % všech zesnulých (v roce 2008 to bylo 0,28 %). Nejčastěji šlo o obyvatele Slovenska (25,5 % z úmrtí cizinců), Ukrajiny (17,8 %) a Polska (15,6 %).

Tab. 6.8 Zemřelí podle státního občanství*, 2008–2018

Státní občanství	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemřelí cizí státní občané	299	534	560	642	627	836	956
- podíl na všech zemřelých (%)	0,28	0,49	0,53	0,58	0,58	0,75	0,85
Česko	104 649	108 626	105 105	110 531	107 123	110 607	111 964
Slovensko	33	96	106	126	95	187	244
Ukrajina	53	71	89	102	110	129	170
Polsko	55	100	84	115	129	126	149
Německo	21	29	33	39	42	66	67
Rusko	27	34	47	40	58	68	59

* Výběh a řazení občanství podle četnosti v roce 2018.

Podstatně vyšší bývají počty zemřelých osob – obyvatel České republiky, kteří se v cizině narodili (bez ohledu na to, jaké státní občanství měli v době úmrtí). V roce 2018 se jednalo o 6 798 zemřelých, o 2,2 % (148) více než v předchozím roce a o 31,3 % více oproti roku 2012, od kterého jsou údaje dostupné (přičemž celkový počet úmrtí mezi lety 2012 a 2018 vzrostl o 4,4 %). Jednoznačně nejčastějším cizím státem, kde se zesnulí obyvatelé ČR narodili, bylo po celé sledované období Slovensko s téměř dvěma třetinami zemřelých z úhrnného počtu zemřelých s místem narození mimo Česko (63,7 % v roce 2018).

Tab. 6.9 Zemřelí podle státu narození*, 2012–2018

Stát narození	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemřelí s cizím státem narození	5 177	6 079	6 423	6 419	6 001	6 650	6 798
- podíl na všech zemřelých (%)	4,8	5,6	6,1	5,8	5,6	6,0	6,0
Česko	103 012	103 081	99 242	104 754	101 749	104 793	106 122
Slovensko	3 250	3 845	4 022	4 103	3 781	4 171	4 328
Ukrajina	561	608	668	667	658	729	755
Polsko	323	377	313	361	375	353	395
Rumunsko	166	252	231	279	224	263	243
Německo	121	144	148	136	141	160	166

* Výběr a řazení států narození podle četnosti v roce 2018. Údaje jsou dostupné až od roku 2012.

